

ПОБУДОВА МОДЕЛЕЙ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ ТА ПРАВА ЛЮДИНИ

Годухін Гліб Ігорович,

студент гр. МзП 1-23

Київський національний університет технологій та дизайну

Науковий керівник: д.ю.н., професор, завідувач кафедри приватного та публічного права інституту права та сучасних технологій Оніщук Ю.В.

м. Київ, Україна

Цивільне право є однією з ключових галузей права, яке регулює відносини між фізичними та юридичними особами в суспільстві. Воно визначає права та обов'язки сторін, принципи реалізації цих прав та встановлює порядок вирішення спорів. Побудова моделей є одним із важливих аспектів розвитку цивільного права. Моделювання в даній галузі є процесом створення уявних конструкцій, що допомагають розуміти, аналізувати та прогнозувати правові відносини, а також виявляти потенційні проблеми та знаходити раціональні рішення. Метою даної наукової праці є вивчення процесу побудови моделей у цивільному праві, їх значення та основні методи та підходи, що використовуються для створення таких моделей. Розглядатимуться як традиційні моделі, так і нові, що розвиваються в контексті сучасних технологій та глобалізації.

В статті будуть вивчені такі аспекти побудови моделей у цивільному праві: визначення поняття «модель», роль моделей у вирішенні спорів та формуванні нових правових норм, методи та прийоми, що використовуються для створення моделей, проблеми та виклики побудови моделей у цивільному праві, а також перспективи їх розвитку.

Отже, розглянувши ці аспекти, ми зможемо отримати більш глибоке розуміння сутності та значення побудови моделей у цивільному праві. Далі в рефераті будуть розглянуті основні аспекти побудови моделей, аби розкрити дану тему більш детально.

Перш за все, важливо визначити, що розуміється під побудовою моделей у цивільному праві. Побудова моделей у цивільному праві - це процес створення уявних конструкцій, які допомагають розуміти, аналізувати та прогнозувати правові відносини між фізичними та юридичними особами. Моделі у цивільному праві можуть відображати окремі типові випадки правових відносин, певні засоби захисту прав, порядок розгляду спорів, а також інші аспекти цивільного права.

Модель у цивільному праві може бути представлена у різних форматах, наприклад: 1. Концептуальна модель - це абстрактна модель, що відображає ідейні засади цивільного права та розкриває загальну структуру системи правових норм. 2. Подієва модель - це модель, що відображає послідовність подій та дій, що відбуваються у рамках певної правової ситуації. 3. Просторова модель - це модель, що відображає взаємодію між різними особами, об'єктами та іншими елементами правових відносин. 4. Функціональна модель - це модель, що відображає розподіл прав та обов'язків між сторонами, а також засоби захисту прав у певній правовій ситуації [1].

Ці моделі можуть бути використані для більш глибокого розуміння цивільного права, аналізу та прогнозування наслідків певних правових дій, а також для вирішення спорів та формування нових правових норм. Концептуальна модель права - це абстрактна модель, яка відображає ідейні засади та загальну структуру правової системи. Вона не залежить від конкретних фактів, ситуацій або конкретного правового порядку, але надає загальну картину правової системи та її основних принципів.

Концептуальна модель права розкриває такі елементи:

1. Правові норми: модель засвідчує, які норми існують у системі права та як вони пов'язані між собою. Вона визначає їх структуру та ієрархію.
2. Суб'єкти права: модель відображає, хто є суб'єктами права (фізичні особи, юридичні особи, соціальні групи тощо) та їх статус у системі права.

3. Правові відносини: модель показує, які правові відносини виникають між різними суб'єктами права та як вони регулюються. Вона може визначати права та обов'язки сторін, порядок виникнення, зміни та припинення відносин.

4. Основні принципи та цінності: модель визначає основні принципи, які лежать в основі правової системи, наприклад, принципи законності, рівності перед законом, свободи та справедливості.

Концептуальна модель права допомагає розуміти загальну структуру правової системи, встановлювати її принципи та цінності, та аналізувати і вирішувати правові проблеми. Вона є важливим інструментом для правознавців, дослідників права та законодавців при розробці та реформуванні правової системи.

Подієва модель права - це підхід до розуміння правової системи, який наголошує на діях та поведінці людей, а не тільки на самому тексті правових норм. Згідно з подієвою моделлю, можна зрозуміти право шляхом аналізу реальних дій та реальних ситуацій, в яких виникають правові проблеми.

Ця модель закликає зосередитися на наслідках дій та поведінці суб'єктів права, а також на тому, як ці наслідки сприймаються та вирішуються в рамках суспільства. Вона враховує соціальні, політичні, економічні та культурні чинники, які впливають на здійснення права.

За подієвою моделлю, звертають увагу на такі аспекти:

1. Реальність правової системи: ця модель визнає, що право не тільки існує на папері, але також виникає та реалізується в реальних життєвих ситуаціях. Вона акцентується на тому, як право функціонує у практиці.

2. Дія та поведінка: ця модель зосереджується на реальних діях та поведінці людей, які впливають на правову систему. Вона аналізує, як дії та поведінка суб'єктів права створюють, змінюють та виконують правові норми.

3. Суспільний контекст: подієва модель враховує соціальний, політичний, економічний та культурний контекст, в якому функціонує

правова система. Вона вивчає вплив цих факторів на створення та застосування права.

Отже, подієва модель права дає можливість краще зрозуміти, як правова система функціонує у практиці та які наслідки мають правові дії. Цей підхід може використовуватися для аналізу правових ситуацій, розробки політики та реформування правової системи.

Просторова модель права - це підхід до розуміння правової системи, який наголошує на взаємозв'язку між простором та правом. Згідно з просторовою моделлю, можна аналізувати та розуміти правові норми, враховуючи їх взаємовідношення із просторовими факторами [2].

Ця модель враховує такі аспекти:

1. Просторова організація правової системи: просторова модель вивчає, як правова система організована у просторі. Вона аналізує, як правові норми розподіляються, діють та виконуються у різних просторових контекстах, таких як національний рівень, регіональний рівень, локальний рівень тощо.

2. Просторові виміри правової системи: ця модель вивчає, як просторові фактори впливають на формування та розвиток правової системи. Вона досліджує, як просторова структура, географія, демографія, територіальні відносини та інші просторові чинники впливають на правові норми та правові відносини.

3. Просторові відносини у правовій системі: просторова модель відповідає на питання, як просторові відносини впливають на виконання правових норм. Вона враховує, як просторова доступність, обмеження або особливості розташування можуть впливати на здійснення права та правову поведінку суб'єктів права.

Просторова модель права допомагає краще зрозуміти, як просторові чинники впливають на формування, зміну та виконання правових норм. Вона може бути використана для аналізу територіальних особливостей правової системи, розробки регіональної політики та планування юридичних реформ.

Функціональна модель права - це підхід до розуміння правової системи, який наголошує на функціях, які вона виконує в суспільстві. Згідно з цією моделлю, правова система має служити певним цілям та виконувати конкретні функції.

Основні функції правової системи, визначені функціональною моделлю, можуть включати такі аспекти:

1. Регулятивна функція: правова система встановлює правила та норми для регулювання поведінки членів суспільства. Вона визначає, що є законним, незаконним або недостатньо регламентованим, і встановлює наслідки за порушення правил.

2. Захисна функція: правова система забезпечує захист прав та свобод людей. Вона встановлює механізми для захисту від незаконних дій та зловживань, а також для врегулювання конфліктів між особами.

3. Соціальна функція: правова система сприяє формуванню та підтримці суспільного порядку, сприяє стабільності та гармонії в суспільстві. Вона виконує роль зберігання соціальних цінностей, етики та моралі.

4. Управлінська функція: правова система допомагає управляти суспільством. Вона встановлює інститути, механізми та процедури для регулювання влади, поділу компетенцій, прийняття рішень та виконання правил.

Це лише деякі зі стандартних функцій правової системи, які розглядаються в функціональній моделі. Використовуючи цей підхід, можна краще розуміти роль та значення правової системи в суспільстві і оцінювати її ефективність у досягненні цих функцій.

Моделі відіграють важливу роль у розробці нових правових норм та інститутів. Вони є інструментом, за допомогою якого можна аналізувати, прогнозувати та оцінювати різні аспекти їхнього впливу на суспільство та економіку.

Політичні моделі можуть допомогти визначити оптимальні політичні та законодавчі рішення для досягнення певної мети. Наприклад, модель може

розрахувати, які наслідки буде мати прийняття певного закону про енергетичну ефективність на галузь промисловості та економіку в цілому. Це дозволяє зробити обґрунтовані висновки щодо доцільності введення такого закону.

Економічні моделі дозволяють оцінити вплив нових правових норм на економіку країни. Вони допомагають розрахувати прогнозований ріст ВВП, зайнятість, податкові надходження та інші макроекономічні показники. Це дозволяє розуміти, як нові норми будуть впливати на господарський стан країни та які можуть бути можливі ризики та перспективи.

Соціологічні моделі використовуються для вивчення громадського настрою та прийняття правових норм. Вони допомагають визначити, як різні групи людей сприймають нові норми, як вони впливають на громадську думку та соціальну взаємодію. Це заважає конфліктам та допомагає створити правила, які відповідають потребам та цінностям різних соціальних груп [2].

Моделі допомагають зменшити невизначеність та ризики, що супроводжують розробку нових правових норм та інститутів. Вони забезпечують науково обґрунтовану підтримку прийняття рішень та допомагають здійснити вибір, який був ретельно обдуманий та аналізований. Таким чином, використання моделей дозволяє забезпечити ефективну та цілеспрямовану розробку нових правових норм та інститутів.

Аналіз використання моделей у цивільному праві може бути корисним для прогнозування наслідків правових норм та вирішення практичних проблем. Ось кілька прикладів:

1. Моделювання впливу нових правил спадковості на розподіл майна: У цивільному праві моделі можуть допомогти розрахувати спадковий порядок та передбачити наслідки застосування різних альтернативних правил. Наприклад, модель може показати, як зміниться розподіл майна між спадкоємцями при перехресному спадкуванні або при приведенні дітей до спадкування.

2. Моделювання ефективності договору угоди: Моделі можуть бути використані для прогнозування фінансових наслідків та ефективності контракту. Наприклад, модель може враховувати різні фактори, такі як вартість товару, строк його виконання, зарплати працівників, щоб допомогти сторонам угоди визначити підходящу ціну та умови контракту.

3. Моделювання ризиків та відшкодування шкоди: Моделі допомагають розрахувати вірогідність виникнення певних ризиків, оцінити потенційні збитки та визначити необхідність відшкодування шкоди. Наприклад, у випадку страхового договору, модель може аналізувати статистику пошкоджень або нещасних випадків, щоб обґрунтувати страховий внесок.

Такі моделі допомагають зрозуміти наслідки та прийняти обґрунтовані рішення в цивільному праві. Вони забезпечують більш точну інформацію та допомагають підтримати ефективне функціонування системи цивільного правосуддя [3].

У цивільному праві існує кілька методів та підходів до побудови моделей, які допомагають розуміти та аналізувати правову систему. Ось огляд деяких з них:

1. Історично-правовий метод: цей метод спирається на дослідження історичного розвитку цивільного права. Його основна мета - вивчення процесу формування правових норм і їх зв'язку з історичними, соціальними та економічними умовами. Шляхом аналізу зародження, розвитку та зміни норм права можна розкрити суть та принципи правової системи.

2. Компаративний метод: цей метод зосереджується на порівнянні цивільного права різних країн або юрисдикцій. Він дозволяє зрозуміти спільні та розбіжні особливості правових систем, використовувати найкращі практики та розробляти нові правові рішення. Компаративний підхід може бути корисним для аналізу та упорядкування правових норм.

3. Аналітичний метод: цей метод зосереджується на аналізі окремих правових інститутів та понять у цивільному праві. Він дозволяє докладно

вивчити структуру, зміст та принципи регулювання різних аспектів цивільного права. Аналітичний підхід часто застосовується для розробки нових теоретичних концепцій та інструментів у цивільному праві.

4. Дедуктивний та індуктивний методи: ці методи використовуються для вивчення правових норм та розвитку нових теоретичних концепцій. Дедуктивний метод розпочинається з загальних принципів та застосовується до конкретних ситуацій, дозволяючи зробити висновки про те, як повинні бути застосовані правові норми. Індуктивний метод, навпаки, базується на аналізі конкретних фактів та ситуацій, дозволяючи зробити узагальнення та винести висновки про загальні правові принципи.

Ці методи та підходи можуть використовуватись окремо або комбінуватися для розуміння, аналізу та розвитку цивільного права. Вони допомагають відображати різні аспекти правової системи та забезпечувати її тривалий розвиток.

Побудова моделей у цивільному праві має кілька значних висновків, які можна включити до реферату: 1. Використання моделей у цивільному праві допомагає зрозуміти складне інтернаціональне законодавство та правові норми. Моделі дозволяють аналізувати різні правові системи та їх взаємодію, що робить процес розуміння та застосування цивільного права більш доступним та систематизованим.

2. Моделі можуть допомогти прогнозувати наслідки правових норм та забезпечувати більш обґрунтовані рішення. Вони враховують контекст справи, фактори та можливі варіанти розвитку подій, що призводить до зменшення ризиків помилкових та несправедливих рішень.

3. Використання моделей у цивільному праві може сприяти виявленню недоліків та оптимізації цивільного законодавства. Вони дозволяють ідентифікувати прогалини у правових нормах, непрозорість або суперечності, що можуть призвести до неадекватних результатів в правовідносинах. Це дає змогу пропонувати зміни та вдосконалення відповідно до потреб суспільства.

4. Побудова моделей у цивільному праві також сприяє покращенню ефективності юридичної практики. Вони допомагають прискорити процеси прийняття рішень, забезпечуючи більш обґрунтовані та точні результати. Це здатне підвищити довіру суспільства до цивільного права та сприяти розвитку правової демократії.

Список використаних джерел:

1. Модель цивільного права: теорія та практика / Упоряд. Д.Ю. Казанцев. Київ: Знання, 2018.
2. Мілобедський Ю.С. Цивільне право країн Європейського Союзу: статут та побудова моделей. Київ: Ін Юре, 2017.
3. Сергієнко І.В. Побудова моделей господарського права: теорія та практика. Київ: Юліана-Прінт, 2019.